جام جم
jamejamdaily.ir
ویژه فرهنگ - هنر
رسانه - جامعه
۵
شنبه ۳۱ تیر ۱۴۰۲

نظام‌نامه مداحی در کلام رهبر انقلاب

نوحه‌ای که دل‌ها را عاشورایی می‌کند

صفحه ۸

«جام جم» بررسی کرد

ادای دین چاوشی به شهدای کربلا

۵

ویژه

همنوا با پیرغلامی که همه چیز را فراموش کرد، به غیر از قیام حسین (ع)

یاد حسین و دیگر هیچ

۱۱

«جام جم» نظرات مسئولان مختلف درباره شخصیت حجت‌الاسلام قرائتی را گزارش می‌دهد

شیخ رسانه به روایت دوستان

۷

یادداشت

علی رحیمی | گروه فرهنگ و هنر

ادای دین چاوشی به شهدای کربلا

محسن چاووشی سه ویژگی منحصربه‌فرد دارد. اول آن‌که صدای بسیار دلنشینی دارد و به واسطه آن طیف وسیعی از هواداران را شیفته خود کرده است. دوم سکوت خبری و بی‌حاشیه بودن اوست و در نهایت وجه غالب مردمی بودن این هنرمند است که او را در جایگاهی فراتر از یک خواننده قرار می‌دهد. او این روزها در سکوت کامل خبری دو اقدام بسیار ارزشمند انجام داد که آوازه‌اش نه‌تنها برای علاقه‌مندان که برای همه مردم و حتی هر آزاده‌ای ارزشمند بود. اولین اقدام سلبریتی، راه‌اندازی «جمعیت حیدر» به‌منظور حمایت از ایتام، نیازمندان و تهیه و توزیع ارزاق در روز جمعه ۱۶ تیرماه و همزمان با عیدسعید غدیر بود. حرکتی ارزشمند که او بدون هیچ‌گونه حاشیه‌ای و تنها با ارسال یک پیام کوتاه در صفحه شخصی‌اش آن را اطلاع‌رسانی کرد: «به پشتیبانی و مهر همیشگی شما و به نام نامی مولای متقیان، حضرت علی (ع)، جمعیت حیدر را بنیان گذاشتیم...». بی‌شک این اقدام چاووشی برای طرفداران و هواداران او که در این سال‌ها همواره شاهد استفاده او از وجهه، محبوبیت و شهرتش در مسیر کمک و حمایت از دردمندان جامعه به‌ویژه درمان بیماران نیازمند، آزادی زندانیان بدهکار و همچنین نجات محکومان به اعدام و بازگرداندن آنها به زندگی بودند، تازه نبود، چراکه براساس آمار غیررسمی او در این سال‌ها طناب دار را از گردن ۷۵ زندانی محکوم باز کرده، منجر به آزادی ۱۵۵۶ زندانی جرایم غیرعمد شده، هزینه درمان ۱۲۵۰ بیمار صعب‌العلاج را تامین کرده و کمک هزینه مسکن ۲۵ خانواده را فراهم کرده است.

همه این اقدامات است که او را در زمره یک سلبریتی واقعی قرار می‌دهد. کسی که بی‌حاشیه خود را وقف مردم کرده و از هیچ تلاشی برای حمایت از آنها دریغ نمی‌کند. دومین خبری که دیروز در رسانه‌ها مخابره شد، انتشار جدیدترین اثرش «آواز خون» با ادای دین به شهدای کربلا بود. چاووشی که همواره تاکید داشته «برای مردم و ایران و همه دغدغه‌هایش می‌خوانم و تا ابد صدای محرومان و همین مردم خواهم ماند» گرامیداشت یادونام ائمه اطهار به‌عنوان حامیان همیشگی مظلومان و محرومان در گستره تاریخ به‌ویژه یاد کربلا و سرور و سالار آزادگان جهان امام حسین (ع) را همواره در برنامه‌ها داشته و دارد. چاووشی که در این سال‌ها از قطعات متعددی همچون راه کربلا با شعری از امیر ارجینی، ظهر عطش با شعری از محمدرضا آقاسی، غدیر خون با شعری از امیر ارجینی، نخلای بی‌سر، حسین، عباس و... با تمرکز بر واقعه کربلا منتشر کرده بود، همزمان با سومین روز محرم، از قطعه جدید خود، آواز خون رونمایی کرد. قطعه‌ای برگرفته از یک نوحه قدیمی با مطلع «رخت عزامو پیرهن سیامو از باغچه بیرون میکشم دلتنگیامو/ از غربت تو با من بخونه حرفی به سینه میزنه زنگ صدامو» که شعر آن را امید روزبه سروده و رضا فوادیان تنظیم و محمدرضا آهاری موزیک‌ویدئوی آن را کارگردانی کرده است. این خواننده درباره اثر جدید خود برای ایام محرم نوشته است: «آواز خون نذر محرم است و ادای دین شخصی من و دوستان هم‌دل به اهل کربلا». باید بپذیریم چاووشی نه به‌خاطر ویژگی و امتیازات خوب در فرم، لحن و مضمون آثارش، که بی‌شک قابل ستایش هستند، بلکه به‌خاطر تلاش برای آنچه مردم دوست دارند، یک سلبریتی واقعی است حتی اگر منتقدانش به واسطه نداشتن کنسرت و اجرای زنده، ترانه‌هایش را زیر سؤال ببرند!

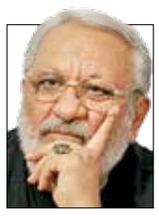
برای تماشای این نماآهنگ کیوآرکد را اسکن کنید

زاویه‌دید

احمد میراحسان | نویسنده و پژوهشگر

درباره نوشته‌ای علیه معلی:

نقد یا سوءفهم

متنی در مخالفت با حسینیه معلی، دیدم. ظاهرا متنی رادیکال به قلم محسن حسام مظاهری در نقد ماهیت و اهداف این برنامه است اما مشکل اساسی آن نه نقد، بلکه فهم نادرست از هستی یک برنامه تلویزیونی است. بدفهمی دلایل گوناگون دارد. گاه ریشه شناختی دارد و از فقد معرفت درباره وجود یک پدیده برمی‌خیزد. گاه معضل، فهم کارکرد یک پدیده است و گاه جابه‌جایی در امر واقعی و حتی در حقیقت دو رخداد سبب سوءفهم شده و توقع نابجا از پدیده‌ای فراهم کرده که اساسا قرار نیست جانشین پدیده‌ای دیگر شود و این سبب کژفهمی شده است. البته گاه اهداف غیرمعرفتی و ناصادقانه در حمله به پدیده‌ای وجود دارد و ایجاد دوقطبی وهمی شبهه‌افکنی بی‌ارزش و عوام‌فریبانه‌ای شکل می‌دهد.

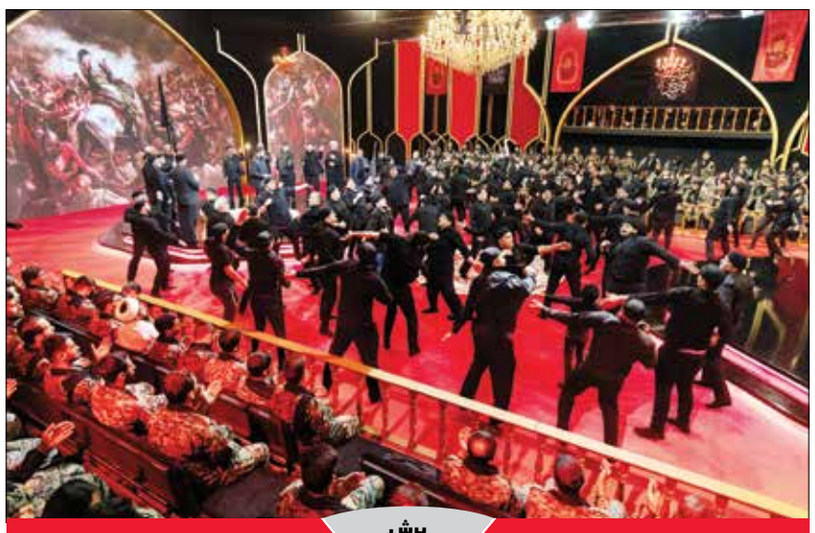
در اصل تقابلی بین دو پدیده آیین و نمایش یا نمایش آیینی و نمایش تلویزیونی یا مستند و گفت‌وگو درباره آیین و بیان و نمایش نمونه در استودیو وجود ندارد و انگیزه‌های ایدئولوژیک، سیاسی‌کارانه و دعواهای جناحی و قدرت‌طلبانه و خرابکاری در کار رقیب، باعث این پوشش ضدیت نقادانه می‌شود و ما تنها با دو ساختار متفاوت روبه‌روییم نه جانشینی یکی به‌جای دیگری!، این امر شبهه‌افکنی بی‌ارزش و عامه‌پسندی را شکل می‌دهد!

مایل نیستم مطلقا به نقد شخصی به‌نام اقای مظاهری تهمت اغراض نهان روشانه بزنم و بنا را بر صدق در گفتار و نیت خیر قرار می‌دهم. اما با نیت خیر هم می‌شود خطاهای بزرگ مرتکب شد. از جمله درباره همین موضوع مورد بحث! حرف منتقد بر سر آن است که حسینیه معلی، اساس کارش بر عدم‌معرفت به ماهیت، شکل و نحوه اجرای آیین مذهبی استوار است. فشرده نظر منتقد آن است حسینیه معلی با استودیویی کردن آیین مذهبی عزاداری اصیل و سنتی عاشورایی و حسینی، آیین را «با خروج از زمینه‌اش تهی و بی‌معنا» کرده است. خوب ببینیم براهین مخالفت چیست؟ آیا یک حس و درک شخصی است که با کلی‌گویی بی‌برهان، جامه سنجش علمی پوشیده؟ آیا با همین بازگویی مختصات برنامه‌ای که کارکردش چیز دیگری است، این ویژگی نمایشی را امر منفی وانمود می‌سازد؟ نکات درست در تعریف آیین چه ربطی به شبهه درباره یک برنامه تلویزیونی دارد که کاملا واضح است خود آیین نیست بلکه گفتارو شناخت و نمایش نمونه‌ها و تبلیغ اصالت‌هاست. این دو، هریک در جای خود معتبر است. زیرا کار دوتاست و بازنمایی و معرفی عینی و نمایشی ارزش‌های آیین به زبان رسانه کاری غیر از اجرای واقعی آیین در فضای زنده بیرونی و زمان/مکان واقعی است. و کسی که این را درک نکند نقدش خانه‌ای ار تارهای تنیده عنکبوت است که با وزش کمترین تعقل و تفکر و واکاوی فرومی‌پاشد. همین مهم‌ترین خطا و مبنای اشتباه متن مذکور است.

ببینید این درست نیست که آیین مذهبی یک فرم نمایشی نیست، بلکه آیین نمایشی فرم نمایشی خود را دارد که با هستی آن ممزوج است. این هستی به نمایش درآمده، ویژگی‌اش آن است که بازی نیست بلکه زندگی جاری دارای اصالت و عمل واقعی در زمان/مکان واقعی است. مثلا جشن عقد یک رخداد واقعی و دارای فرم بصری و بیرونی است، حتی عروسی در تصویر ذهنی هم فرم نمایشی دارد چه رسد به اجرای واقعی آن. پس از نظر هستی‌شناسی آیین عزا هم همین قاعده صدق می‌کند.

سینه‌زنی یک عزای واقعی است و عناصر ساختاری و فرمی آن کاملا قابل تجزیه و تحلیل است. حرکت بدن، فرم خاصی دارد، عنصر موسیقی آن و هماهنگی نمایش حرکت دست و موسیقی نوحه و سوگ و شروع و شکل‌های پیکره سینه‌زنی و پایان‌بندی آن کاملا ساختارمند، پس دارای فرم تجسمی است که با فرم هنر آیینی زبانی و گفتاری با مکتوب و ادبی فرق دارد. حال ما در استودیو در قلمرو شناخت، کاوش، ارزشگذاری، تبلیغ و... می‌توانیم برنامه‌ای درباره آیین با نمایش نمونه‌های واقعی و معرفی آیین‌های غنی مناطق مختلف بومی بسازیم.

این چه ایرادی دارد؟ اشتباه نویسنده دو چیز است و آن است که حقیقت داشتن و زنده بودن عزای آیینی را دال بر فقدان فرم تجسمی و نمایشی دانسته که اساسا درکی سطحی از نمایش و عامیانه و بی‌توجه به مبنای فلسفی نمایش با معانی مختلف است. وقتی مادری در سوگ فرزندش یا فرزندی در سوگ مادرش از ته دل عزاداری می‌کند حتی در بیخودانه‌ترین شکل عاطفی عزاداری، عمل او تجسم و نمایش بیرونی امر درونی او است و صورت خاص خود را دارد، چه رسد به عزای واقعی عزای حسینی و آیین آن که به‌وسیله ائمه معصوم علیهم‌السلام در سه صورت بکا و ابکی و تباکی، بر وجه نمایش دادن این احساسات درونی تأکید شده است. منتقد نمایش و صورت عزای آیینی را با فرم تئاتر یکی گرفته و بنا به این درک غلط، ساختمان فکر غلط را کج تا ثریا بالا برده است.

برش

تفاوت نمایش معلی و آگاهی‌بخشی آن

و نکته دیگر اصلا تفاوت نمایش معلی و سنجش و آگاهی‌بخشی آن در استودیو با عزاداری در زمان/مکان زنده درک نشده است و آن همه مخالفت را برمبنای یک درک غلط عجولانه و سطحی و با پیشداوری که حتی در معرض اتهام غرض‌ورزی سیاست‌بازانه می‌تواند قرار گیرد.

بعد از همه این سخن‌ها، باید بگویم بررسی غلط معلی، متکی است بر عدم شناخت درست این کار و زبان رسانه و کار رسانه‌ای پیرامون آیین عزا و آگاهی‌بخشی و نشر کار اصیل به زبان تصویر و تجسم صمیمانه و کارشناسان دست‌اندرکار آیین و تمایزش با مراسم زنده عزا در کوی و برزن و محله و مسجد و تکیه و خیابان که دو کار متفاوتند، نه آن‌که یکی بخواهد جانشین دیگری شود!

نوای عاشقی

درهوای توام

عبدالرضا هلالی
برای شنیدن «هوادار توام» کیوآرکد زیر را اسکن کنید

مهدی رسولی
برای شنیدن «نوحه ترکی» کیوآرکد زیر را اسکن کنید

سید مهدی میرداماد
برای شنیدن «حزب الله» کیوآرکد زیر را اسکن کنید

حسین طاهری
برای شنیدن «یا مولا» کیوآرکد زیر را اسکن کنید

مهدی سلحشور
برای شنیدن «قتلگاه» کیوآرکد زیر را اسکن کنید